

vlaams
RADIOKOOR

presenteert

Via Crucis

mijn hart is een heilige tempel

—
Bart Van Reyn
Il Gardellino
—

[programma & artiesten](#)

--- [toelichting](#) & [biografieën](#) (NL) ---

--- [notes de programme](#) & [biographies](#) (FR) ---

--- [programme notes](#) & [biographies](#) (ENG) ---

[teksten / textes / lyrics](#)

MUZIEK

Dietrich Buxtehude	Membra Jesu Nostri, BuxWV 75: I. Ad Pedes - "Ecce Super Montes"
Anna Thorvaldsdottir	Ad Genua
Dietrich Buxtehude	Membra Jesu Nostri, BuxWV 75: III. Ad Manus - "Quid Sunt Plagae Istaе"
Caroline Shaw	To the Hands: No. 1, Prelude
Caroline Shaw	To the Hands: No. 2, In Medio
Giovanni Battista Pergolesi	Stabat Mater Dolorosa: Grave
Caroline Shaw	To the Hands: No. 3, Her Beacon-Hand Beckons
Dietrich Buxtehude	Membra Jesu Nostri, BuxWV 75: IV. Ad Latus - "Surge Amica Mea"
Caroline Shaw	To the Hands: No. 4, Ever Ever Ever
Dietrich Buxtehude	Membra Jesu Nostri, BuxWV 75: VII. Ad Faciem - "Illustra Faciem-tuam"
Caroline Shaw	To the Hands: No. 5, Litany of the Displaced
Dietrich Buxtehude	Fried- und Freudenreiche Hinfahrt, BuxWV 76: II. Klage lied - "Muß Der Tod Denn Auch Entbinden"
Caroline Shaw	To the Hands: No. 6, I Will Hold You
Patricia van Ness	Cor Meum est Templum Sacrum

Via Crucis is een productie van het Vlaams Radiokoor in de Vocal Fabric-reeks

Zang laten leven. Mensen laten voelen. Stemmen laten groeien. Vocal Fabric is het open laboratorium van het Vlaams Radiokoor, waarin we de grenzen van a capella muziek opzoeken en doorbreken. Tijdens deze concerten zijn stemmisten en publiek even verenigd door een emotionele band: tijdelijk en vluchtig, maar de indruk is permanent – als een tatoeage op de ziel.

Vlaams Radiokoor · Il Gardellino · Bart Van Reyn, dirigent
Alain De Ley, artistiek concept · Rik Deryckere, productie
Virginie During, production design

MUSICI VLAAMS RADIOKOOR

---

sopraan

Sarah Abrams, Annelies Brants, Karen Lemaire, Kristien Nijs,
Amélie Renglet, Evi Roelants, Wineke van Lammeren, Sarah Van Mol

alt

Helena Bohuszewicz, Helen Cassano, Eva Goudie-Falckenbach,
Estelle Lefort, Lieve Mertens, Noëlle Schepens

tenor

Gunter Claessens, Frank De Moor, Paul Foubert,
Ivan Goossens, Paul Schils, Roel Willems

bas

Conor Biggs, Pieter Coene, Marc Meersman,
Paul Mertens, Philippe Souvague, Harry van der Kamp

MUSICI IL GARDELLINO

---

viool

Joanna Huszcza, Jacek Kurzydło

altviool

Amaryllis Bartholomeus

cello

Phyllis Bartholomeus

contrabas

Gery Cambier

luit

Sofie Vanden Eynde

orgel

Korneel Bernolet

WELKOM

Draadje na draadje, kleur na kleur, laag na laag. Met oud en nieuw, met religie en afstand, met zorg en liefde.

Zo boetseert dit concert een indringend muzikaal weefsel dat bezinning en reflectie brengt in 14 delen – evenveel als de kruisweg van Christus, maar dan met de kracht van de stem en die van de vrouw als leidraad.

Het Membra Jesu Nostri van Buxtehude bezingt de lichaamsdelen van de aan het kruis genagelde Christus. Aan zijn voeten staat Maria. 'Huilend stond de moeder aan de voet van het kruis, waaraan haar zoon te sterven hing', zo begint het Stabat Mater van Pergolesi.

Componistes Caroline Shaw en Anna Thorvaldsdottir geven een hedendaags antwoord op de Membra Jesu Nostri, vanuit een vrouwelijk perspectief waarin het verlangen naar warmte en schoonheid en geborgenheid een plek krijgt. Het laatste woord is voor Patricia Van Ness, die hoop en vertrouwen brengt: 'Mijn hart is een heilige tempel, een woonplaats vol rijkdom en complexiteit, van wijsheid niet vatbaar voor mijn verstand, van wonderen en genade, allemaal ontvangen uit uw hand'.

PROGRAMMATOELICHTING

In 2016 vroeg het Amerikaanse kamerkoor The Crossing aan zeven vooraanstaande componisten om de cantates uit Buxtehudes indringende cyclus Membra Jesu Nostri van een hedendaagse tegenhanger te voorzien. Deze composities benaderden het lijden van Christus – en bij uitbreiding dat van de mens – vanuit een nieuwe en humanistische invalshoek. Het Vlaams Radiokoor trekt dit verhaal nog verder door en bekijkt het onderwerp vanuit een vrouwelijk perspectief. Van de huilende Maria aan het kruis tot de strijdende of zorgende vrouwen van vandaag. In veertien delen – evenveel als de kruisweg van Christus – ontpint zich een muzikaal weefsel, als een warme balsem voor de gepijnigde ziel.

Lijdend aan het kruis

De cantatecyclus Membra Jesu Nostri patientis sanctissima – vandaag afgekort tot Membra Jesu Nostri – is één van de bekendste werken van Dietrich Buxtehude (ca. 1637 – 1707). Tegenwoordig wordt het vaak uitgevoerd in de passietijd, als alternatief voor de Johannes- of Matheuspassie. De Deens-Duitse componist, organist en muziekpedagoog verbleef het grootste deel van zijn leven in de Noord-Duitse stad Lübeck. Hij werkte er als organist aan

de Marienkirche, en componeerde tal van orgel- en klavecimbelwerken en religieuze vocale muziek.

Buxtehudes *Membra Jesu Nostri* bestaat uit zeven cantates die elk één van de lichaamsdelen van de gekruisigde Christus bezingen – van diens voeten tot zijn knieën, handen, zijdes, borst, hart en hoofd. De tekst vertrekt van de middeleeuwse passiehymnes *Salve mundi, salutare*, die op hun beurt teruggaan op de mystieke meditatie van cisterciënzer Arnulf van Leuven. Aan elk van deze gedichten voegde Buxtehude een passende Bijbelse spreuk toe. Voor dat motto koos hij telkens een concertante zetting waarin hij het koor en de instrumentalisten samen inzet, om dan de strofes van de hymnes als een solistische aria vorm te geven. Elke cantate start zo met een instrumentale inleiding, waarna koor en solisten elkaar afwisselen.

Opmerkelijk is dat Buxtehude in één van de zelfgekozen spreuken onrechtstreeks naar het thema van de vrouwelijke geborgenheid verwijst. Voor de vijfde cantate *Ad Pectus* koos hij immers een fragment uit de eerste Petrusbrief, dat refereert aan de pasgeborenen die naar goede melk smachten, als metafoor voor de hunkering naar goddelijke – of vrouwelijke – geborgenheid. Die sfeer van veiligheid en vertrouwdheid brengt Buxtehude tot uitdrukking door de twee hoogste vocale stemmen in deze cantate weg te laten.

Ook in de andere delen van de cyclus weet Buxtehude de sensuele teksten om te zetten in uiterst beeldende muziek. De schrijnende, soms smachtende dissonanten leiden als vanzelf naar Giovanni Battista Pergolesi (1710-1736) en diens beroemde *Stabat Mater*. “Huilend stond de moeder aan de voet van het kruis, waaraan haar zoon te sterven hing.” Zo luidt de beginregel van het gedicht dat rond 1300 geschreven werd ter ere van de Heilige Maria, en dat Pergolesi gebruikte om aan het einde van zijn leven een nieuw *Stabat Mater* te componeren. Hij deed dat in opdracht van de Napolitaanse broederschap ‘*Cavalieri della Virgine de Dolori*’. Zij wilden graag een vervanging voor Alessandro Scarlatti’s tot dan toe gebruikte versie van het *Stabat Mater* tijdens hun private verering op Goede Vrijdag. Dat verklaart de intieme bezetting en sfeer van dit vocale kamermuziekwerk, dat het lijden van Christus benadert vanuit het standpunt van de moeder.

Een verzachtende blik

De IJslandse componiste Anna Þorvaldsdóttir (1977) richtte haar blik met *Ad Genua* naar de knieën en liet zich daarbij leiden door het gedicht van haar vaste tekstschrijfster Guðrún Eva Minervudóttir: “De lyriek van de solostem, die de basis vormde voor de muziek, is mij ingegeven door de mooie tekst van Guðrún Eva. De muziek is ook geïnspireerd door noties van nederigheid en tolerantie - en een vorm van verlangen naar schoonheid tijdens pijnlijke of moeilijke momenten. De muziek hult de solostemmen in een dromerige sfeer, angstaanjagend en kalm tegelijk.” Het resultaat is een etherisch en toegankelijk werk, dat een moment van zachtheid en contemplatie biedt.

De Amerikaanse componiste Caroline Shaw (1982) staat met haar compositie *To the hands* stil bij de pijn van een ander, en wat de aanblik ervan met de ander doet. Ze is amper achtendertig, maar won in 2013 als jongste deelneemster ooit de Pulitzer Prize for

Composition met haar Partita for Eight Voices. Naast componiste is ze ook zangeres en violiste, en dus verbaast het niet dat het grootste deel van haar oeuvre uit werken voor strijkkwartet of voor de stem bestaat. Het schrijven voor koor doet ze uit liefde voor de stem en vanuit de overtuiging om mensen samen te brengen rond onderwerpen die ertoe doen. To the hands verenigt dit allemaal in een suite van zes korte koralen, op zelfgeschreven teksten. Zowel in haar muzikale taal als in de teksten vermengt Shaw oud en nieuw, verleden en heden: "To the Hands start in de 17de-eeuwse klankwereld van Buxtehude. Die wordt uitgebreid, gekleurd en afgebroken, terwijl de kerngedachte van het stuk geleidelijk aan in beeld komt – het lijden van zij die over de hele wereld steun zoeken, en onze rol en verantwoordelijkheid in deze wereldwijde en lokale crisis."

Meditatie op de dood

Met Buxtehudes klaaglied uit zijn cantate Fried und Freudenreiche Hinfahrt uit 1674 is de cirkel rond. De cantate bestaat uit twee delen, waarvan Buxtehude het eerste – een koraalzetting van Martin Luther's Mit Fried und Freud ich fahr dahin in vierdelig omkeerbaar contrapunt – al in 1671 had gecomponeerd voor de begrafenis van het hoofd van de kerk in Lübeck, Meno Hanneken. Het tweede klaaglied componeerde hij na de dood van zijn vader. In de tekst – vermoedelijk door Buxtehude zelf geschreven – zoekt de auteur verlichting voor zijn lijden in herinneringen en in de vereniging van de overledene met het goddelijke. Dat eeuwige menselijke verlangen naar een eenheid met God vormt de rode draad in de afsluitende compositie van de mystieke Amerikaanse componiste Patricia van Ness – die ook wel bekend staat als de moderne Hildegard von Bingen.

toelichting: Aurélie Walschaert

BART VAN REYN

Sinds seizoen 19-20 is Bart Van Reyn muziekdirecteur van het Vlaams Radiokoor. Zijn dynamische aanpak, doorgedreven kennis van het repertoire en grote passie voor het métier sluiten perfect aan bij DNA van het Radiokoor. Samen zullen ze het rijke vocale verleden eren en levend houden door vandaag te werken aan de geschiedenis van morgen: als radar voor nieuwe muzikale en maatschappelijke tendensen, als bewaarder en behoeder van ons vocale erfgoed.

Bart Van Reyn voelt zich thuis in een breed repertoire: van barok tot hedendaags, en zowel in oratorium, opera, orkestliederen als in a capella muziek – met de stem als rode draad. Sinds 2016 is Bart chef-dirigent van het Deens National Radio Koor, en wordt hij regelmatig gevraagd voor producties met internationaal gerenommeerde koren zoals Cappella Amsterdam, Groot Omroepkoor, Nederlands Kamerkoor, MDR Rundfunkchor Leipzig, SWR Vokalensemble Stuttgart, NDR Chor Hamburg, Rundfunkchor Berlin, DR Vokalensemble, Collegium Vocale Gent en de BBC Singers.

Daarnaast is Bart oprichter en bezieler van Octopus, een flexibel koor van 32 tot 100 zangers, en van Le Concert d'Anvers, een periode orkest dat focust op repertoire uit de 18de en vroege 19de eeuw. Meer recent richtte Bart samen met regisseur Korneel Hamers de reizende opera compagnie The Ministry of Operatic Affairs op, bekend van de producties Don Giovanni, Orfeo ed Euridice, Così fan tutte, Dido & Aeneas, en Acis & Galatea.

Naast zijn vele en uiteenlopende vocale projecten, is Van Reyn ook een graag geziene gast bij grote en kleine instrumentale ensembles uit binnen- en buitenland, waaronder Brussels Philharmonic, Antwerp Symphony Orchestra, Cappella Augustina Köln, NDR Radiophilharmonie, het Deens Nationaal Symfonieorkest en het Nederlands Kamerorkest. Zijn grote passie en kennis maken Bart tenslotte de ideale partner voor hedendaagse componisten: onder meer Steve Reich, Tan Dun, James MacMillan en Kaija Saariaho werkten met hem samen.

www.bartvanreyn.com

VLAAMS RADIOKOOR

Het Vlaams Radiokoor werd in 1937 als professioneel kamerkoor opgericht door de toenmalige openbare omroep (NIR). Vandaag is het Vlaams Radiokoor een referentie voor vocale muziek in Vlaanderen en Europa, en wordt het zowel in binnen- als in buitenland tot de top gerekend.

Sinds seizoen 19-20 is Bart Van Reyn de muzikdirecteur van het Radiokoor. De gedeelde passie voor hedendaags repertoire, het geloof in de stem als ultieme vertolker van onze emoties, en het streven om ons vocaal erfgoed toegankelijk te maken voor zangers en publiek zijn wat ensemble en dirigent verbindt.

Vanuit Studio 1 in Flagey (Brussel) werken de 32 zangers van het Vlaams Radiokoor aan een muzikaal project dat op drie grote pijlers gebouwd is. Eerst en vooral zijn er de Vocal Fabric producties – het laboratorium van het Radiokoor. Vocal Fabric brengt concerten die de grenzen van vocale muziek aftasten, confronterend, eigenzinnig en non-conformistisch. Met grote gastvrijheid en een intense beleving als leidraad brengen we de mensen op het podium en in de zaal samen: vocale harmonie is het bewijs dat mensen samen mooier zijn dan alleen.

Daarnaast werk het koor regelmatig samen met gerenommeerde binnen- en buitenlandse instrumentale ensembles zoals Brussels Philharmonic, het Orchestre de chambre de Paris, Les Siècles, het Radio Filharmonisch Orkest en het Koninklijk Concertgebouworkest. Zo bouwde het Radiokoor een steeds grotere aanwezigheid op verschillende internationale podia uit.

Tenslotte is en blijft het Vlaams Radiokoor een levend portaal voor repertoire, kennis, ervaring en stemmen. Het maakt ons vocaal erfgoed toegankelijk voor zangers en publiek, en investeert tegelijk in de creatie van nieuw stemwerk. Zo voedt het koor liefhebbers, amateurs en professionals met programma, techniek en expertise.

Het Vlaams Radiokoor behoudt ook zijn unieke status van radiokoor: een groot aantal concertproducties wordt opgenomen, waardoor het koor een unieke verzameling live-opnames heeft opgebouwd. Deze collectie wordt permanent aangevuld met een selectie studio-opnames, die samen het vocale erfgoed bewaren voor de toekomst.

Het Vlaams Radiokoor is een instelling van de Vlaamse Gemeenschap.

www.vlaamsradiokoor.be

IL GARDELLINO

De naam van het ensemble is ontleend aan Vivaldi's concerto da camera "del Gardellino": het muzikaal portret van een virtuoze distelvink. In 1988 gingen hoboïst Marcel Ponseele en fluitist Jan De Winne van start met kamermuziekconcerten waarbij onder andere Marc Minkowski fagot speelde. Na enkele jaren vooral kamermuziekconcerten te hebben gegeven werden vanaf 1998 een vaste kern van vijf strijkers in 1998 toegevoegd om zo een veel groter repertoire te kunnen ontsluiten. In die jaren was radio Klara een stimulerende en projectondersteunende partner die ons de kans gaf door te groeien. Met de steun van de Vlaamse Gemeenschap werd il Gardellino vanaf 2000 een vaste waarde in het muzieklandschap, zowel in binnen- als buitenland.

Inhoudelijk is het ensemble als een actieve vulkaan: steeds herzien, steeds vernieuwend. Il Gardellino voert grondig onderzoek uit naar de historische achtergrond van de werken teneinde deze muziek van alle tijden stijlgetrouw voor het publiek van deze tijd te laten weerklinken. Op die manier heeft il Gardellino in de loop der jaren een heel eigen klankidoom ontwikkeld. De bewondering voor het oeuvre van Johann Sebastian Bach vormt de spil van il Gardellino's repertoire, maar het ensemble gaat de boeiende uitdaging aan de muziek van ten onrechte minder bekende componisten uit te voeren wat blijkt uit de vele cd-opnames en concerten met muziek van Eichner, Graun, Fasch, Janitsch, Stölzel en Heinichen.

Naargelang de noden van de muziek wordt de vaste kern van 8 musici wordt uitgebreid met zangers, extra blazers en strijkers. De musici zijn toonaangevende specialisten van de historische uitvoeringspraktijk en internationaal gewaardeerde vertolkers van barokmuziek: Marcel Ponseele [hobo], Jan De Winne [traverso], Ryo Terakado, Mayumi Hirasaki, Joanna Huszsa, François Fernandez [viool], Kaat De Cock en Ingrid Bourgeois [altviool], Emmanuel Balssa, Ira Givol en Ronan Kernoa [cello], Vittorio Ghielmi [gamba], Alain Derijckere [fagot], Frank Coppeters en Korneel Lecompte [contrabas], Shalev Ad-El, Lorenzo Ghielmi en Bart Naessens [klavecimbel]. Het ensemble doet ook regelmatig een beroep op gerenommeerde solisten en werkt geregeld samen met andere topensembles zoals Cappella Amsterdam.

Il Gardellino geniet hoog aanzien zowel in eigen land als internationaal en het ensemble is aanwezig op de belangrijke muziekfestivals en podia in Europa (o.a. MA Festival Brugge, Gent Festival van Vlaanderen, Festival Oude muziek Utrecht, festivals in Praag, Innsbruck, Berlijn, Barcelona, e.a.), maar ook in Australië, Azië, de Verenigde Staten, Centraal- en Zuid-Amerika, Israël en Rusland. Het ensemble kan terugblikken op een rijke discografie, opgenomen voor Accent, Klara, Eufoda en Passacaille. Deze opnamen oogsten veel bijval bij pers en publiek en een groot aantal hiervan is door de internationale pers met prijzen als Diapason d'Or en Classica onderscheiden.

www.ilgardellino.be

BIENVENU

Ce concert tisse un canevas musical pénétrant qui fait réfléchir et méditer en 14 mouvements, comme les 14 stations du chemin de croix, mais avec la puissance de la voix et celle de la femme comme fil rouge.

Membra Jesu Nostri de Buxtehude est un cycle de sept cantates déplorant l'une après l'autre les plaies du Christ crucifié. Les compositrices Caroline Shaw et Anna Thorvaldsdottir ont écrit chacune une réponse contemporaine aux mouvements de Membra Jesu Nostri – d'où le point de vue féminin.

NOTES DE PROGRAMME

En 2016, le chœur de chambre américain The Crossing a demandé à sept éminents compositeurs de créer un équivalent contemporain des cantates de l'impressionnant cycle Membra Jesu Nos de Dietrich Buxtehude. Ces compositions abordaient la souffrance du Christ et par extension celle des hommes, sous un nouvel angle humaniste. Le Vlaams Radiokoor poursuit aujourd'hui cette démarche en explorant le sujet d'un point de vue féminin. Des larmes de Marie au pied de la croix aux luttes et préoccupations des femmes actuelles. En quatorze mouvements (autant que de stations du chemin de croix) se déploie une étoffe musicale, comme un baume sur une âme en peine.

Souffrances christiques

Le cycle de cantates Membra Jesu Nostri patientis sanctissima, désormais abrégé en Membra Jesu Nostri, est l'une des œuvres les plus célèbres de Dietrich Buxtehude (ca 1637 – 1707). Il est aujourd'hui souvent interprété à la période de Pâques, pour changer de la Passion selon saint Jean ou selon saint Mathieu. Ce compositeur, organiste et pédagogue germano-danois a passé la majeure partie de sa vie dans la ville de Lübeck, dans le nord de l'Allemagne. Il y a travaillé comme organiste à la Marienkirche et a composé de nombreuses œuvres pour orgue et clavecin, ainsi que de la musique vocale sacrée.

Le cycle Membra Jesu Nostri de Buxtehude se compose de sept cantates, dont chacune chante l'une des parties de l'anatomie du Christ sur la croix : les pieds, les genoux, les mains, les flancs, le buste, le cœur et le visage. Le texte est dérivé des hymnes médiévaux de la passion Salve mundi, salutare, qui s'inspirent eux-mêmes des méditations spirituelles du moine cistercien Arnulf de Louvain. Buxtehude a ajouté à ces poèmes une citation biblique appropriée. Pour chacune d'elles, il a choisi un effectif concertant réunissant le chœur et les instrumentistes, pour ensuite façonner les strophes des hymnes comme un aria

soliste. Chaque cantate s'ouvre donc sur une introduction instrumentale suivie d'une alternance entre le chœur et les solistes.

On remarquera que l'une des citations choisies par Buxtehude se réfère indirectement au thème du sein nourricier de la mère. Pour la cinquième cantate *Ad Pecus*, il a en effet sélectionné un extrait de la première lettre de Pierre, qui fait référence aux enfants nouveau-nés avides de bon lait comme métaphore du désir ardent de protection divine ou féminine. Buxtehude exprime cette atmosphère de confiance et de sécurité en délaissant les deux voix les plus aiguës dans cette cantate.

D'autres mouvements du cycle de Buxtehude transposent également la sensualité des textes en musique imagée. Les dissonances criantes et parfois languissantes mènent naturellement vers Giovanni Battista Pergolesi (1710-1736) et son célèbre *Stabat Mater*. « La mère éplorée se tenait au pied de la croix où son fils était suspendu, en train de mourir. » Ainsi débute le poème écrit aux alentours de 1300 en hommage à la Vierge Marie, que Pergolesi a utilisé pour composer à la fin de sa vie un nouveau *Stabat Mater* à la demande de la confrérie napolitaine « *Cavalieri della Vergine de Dolori* ». Ces derniers souhaitaient remplacer la version habituelle d'Alessandro Scarlatti pour leur culte privé du Vendredi saint, ce qui explique l'effectif et l'atmosphère intimes de cette œuvre vocale de musique de chambre, qui aborde la souffrance du Christ sous l'angle de la mère. Un regard apaisant

La compositrice islandaise Anna Þorvaldsdóttir (1977) a quant à elle tourné son regard vers les genoux du Christ pour son *Ad Genua* dérivé d'un poème de sa librettiste attirée, Guðrún Eva Minervudóttir : « Le lyrisme de la voix soliste formant la base de la musique m'a été inspiré par le magnifique texte de Guðrún Eva. La musique m'a été évoquée par des notions d'humilité et de tolérance, mais aussi d'une certaine soif de beauté pendant les moments pénibles ou difficiles. Elle enveloppe les voix des solistes d'une ambiance onirique, apaisante et terrifiante à la fois. » Il en résulte une œuvre accessible et éthérée, un moment de douceur et de contemplation.

L'œuvre *To the hands* de la compositrice américaine Caroline Shaw (1982) se penche sur la douleur d'autrui et ce qu'elle provoque chez nous. Aujourd'hui âgée d'à peine 38 ans, Caroline Shaw a déjà remporté le prix Pulitzer de musique pour sa *Partita for Eight Voices* (en 2013), ce qui la sacre plus jeune récipiendaire dudit prix. Sachant qu'elle est aussi chanteuse et violoniste, on ne s'étonnera guère que la majeure partie de son œuvre consiste en compositions pour voix ou quatuor à cordes. Son écriture pour chœur dérive de son amour des voix et de sa conviction qu'il est bon de rassembler les gens autour de thématiques qui comptent. *To the hands* réunit ces deux éléments en une suite de six chorals dont elle a également rédigé les textes. Tant son langage musical que ses textes entremêlent l'ancien et le nouveau, le passé et le présent : « *To the Hands* commence dans l'univers sonore du XVIIe siècle de Buxtehude. Puis, celui-ci s'élargit, se colore et se décompose, tandis que l'idée centrale se déploie progressivement : la souffrance de ceux qui recherchent du soutien aux quatre coins du monde, ainsi que notre rôle et notre responsabilité dans cette crise locale et mondiale. »

Méditation sur la mort

La boucle est bouclée avec les complaintes de Buxtehude issues de sa cantate Fried und Freudenreiche Hinfahrt de 1674. Cette cantate se compose de deux complaintes, dont la première (un effectif choral du Mit Fried und Freud ich fahr dahin de Martin Luther en contrepoint réversible à quatre parties) avait déjà été composée par Buxtehude en 1671 pour les funérailles du chef de l'église de Lübeck, Meno Hanneken. La deuxième complainte a été composée après la mort de son père. L'auteur du texte (sans doute Buxtehude lui-même) cherche à adoucir sa peine par le souvenir et la réunion du défunt avec le divin. Ce désir éternel d'unité avec Dieu forme le fil rouge de la conclusion composée par Patricia van Ness, compositrice mystique américaine dont on dit qu'elle est la Hildegarde von Bingen moderne.

explications : Aurélie Walschaert

À compter de la saison 19-20, Bart Van Reyn est le directeur musical du Vlaams Radiokoor. Sa vision claire du répertoire et sa grande passion pour son office s'inscrivent parfaitement dans l'ADN du Radiokoor. Ensemble, ils honoreront le riche passé et le préserveront en travaillant aujourd'hui sur l'histoire de demain : en tant que radar détectant les nouvelles tendances musicales et sociales, en tant que gardien de notre patrimoine vocal.

Bart Van Reyn est parfaitement à l'aise dans un très vaste répertoire : du baroque à la musique contemporaine, il se consacre à l'opéra, à la musique symphonique, aux oratorios, ainsi que à la musique a capella – avec la voix comme fil conducteur. Depuis 2016, Bart est le directeur musical du Chœur de la Radio danoise. Il est en outre un hôte apprécié de bon nombre d'ensembles de haute qualité, parmi lesquels la Cappella Amsterdam, le Chœur de la radio Néerlandaise, le Chœur de chambre des Pays-Bas, le MDR Rundfunkchor Leipzig, le SWR Vokalensemble Stuttgart, le NDR Chor Hamburg, le Rundfunkchor Berlin, le DR Vokalensemble, le Collegium Vocale Gent et le BBC Singers.

Par ailleurs Bart est le fondateur de Octopus, un chœur flexible pouvant compter de 32 à 100 chanteurs, et du Concert d'Anvers, un ensemble jouant sur instruments originaux qui se consacre aux répertoires des XVIIIe et XIXe siècle. En outre, Bart Van Reyn est co-fondateur de la compagnie internationale itinérante d'opéra « The Ministry of Operatic Affairs », connue pour les productions de Don Giovanni, Orfeo ed Euridice, Così fan tutte, Dido & Aeneas, et Acis & Galatea. Outre ses nombreux projets vocaux, Bart Van Reyn est un hôte apprécié de bon nombre d'ensembles de haute qualité, parmi lesquels le Brussels Philharmonic, l'Antwerp Symphony Orchestra, la Cappella Augustina Köln, le NDR Radiophilharmonie, l'Orchestre symphonique national du Danemark et l'Orchestre de chambre des Pays-Bas.

www.bartvanreyn.com

VLAAMS RADIOKOOR

C'est en 1937 que le NIR (Institut national de radiodiffusion de la Belgique) fonde le chœur de chambre professionnel Vlaams Radiokoor (Chœur de la Radio Flamande). Véritable référence en matière de musique vocale en Flandre et en Europe, le Vlaams Radiokoor compte aujourd'hui parmi les chœurs de chambre professionnels les plus réputés de Belgique et d'ailleurs.

Bart Van Reyn assure la direction musicale du chœur depuis la saison 19-20 : chef et ensemble sont unis par une passion commune pour le répertoire contemporain, par la conviction que la voix est le meilleur vecteur de nos émotions et par la volonté de rendre notre patrimoine vocal accessible à la fois aux chanteurs et au public.

Depuis le Studio 1 de Flagey (Bruxelles), les 32 chanteurs du Vlaams Radiokoor travaillent ensemble à un projet musical reposant sur trois grands piliers. On citera tout d'abord les productions Vocal Fabric, le laboratoire du chœur. Vocal Fabric propose des concerts décalés et non conformistes, qui explorent les limites de la musique vocale et confrontent le spectateur. Poussés par un sens profond de l'hospitalité, nous rassemblons les gens sur scène et dans la salle afin de faire vivre à chacun une expérience intense ; l'harmonie vocale est la preuve que les gens sont meilleurs ensemble que seuls.

Le Radiokoor travaille en outre régulièrement avec des ensembles instrumentaux belges et étrangers renommés comme le Brussels Philharmonic, l'Orchestre de chambre de Paris, Les Siècles, l'Orchestre philharmonique de la radio néerlandaise et l'Orchestre royal du Concertgebouw. Il a ainsi développé une présence sans cesse croissante sur la scène internationale.

Enfin, le Vlaams Radiokoor est un portail vivant pour le répertoire, les connaissances, l'expérience et les voix. Il rend notre patrimoine vocal accessible aux chanteurs comme au public tout en investissant dans la création d'œuvres nouvelles. Le chœur met ainsi ses programmes, sa technique et son expertise à la portée des mélomanes, des amateurs et des professionnels.

Le Vlaams Radiokoor conserve également son statut unique de chœur radiophonique : un grand nombre de ses concerts sont enregistrés. Il s'est ainsi constitué une collection exceptionnelle d'enregistrements live. Sans cesse alimentée par des enregistrements en studio, cette collection immortalise notre patrimoine vocal pour les générations futures.

Le Vlaams Radiokoor est une institution de la Communauté flamande.

www.vlaamsradiokoor.be

IL GARDELLINO

L'ensemble baroque il Gardellino s'est formé en 1988 à l'initiative de deux jeunes musiciens flamands, l'hautboïste Marcel Ponsele et le flûtiste Jan De Winne, qui proposèrent à quelques amis de faire de la musique ensemble et d'explorer l'univers baroque d'un oeil neuf. Son nom est inspiré du concerto pour flûte RV 90, "del Gardellino", d'Antonio Vivaldi, dédié à un chardonneret virtuose. Il Gardellino se propose d'offrir une nouvelle lecture de la musique ancienne, dûment fondée mais sans excès de purisme, afin d'en révéler toute la beauté et la saveur au public d'aujourd'hui.

L'axe du répertoire est Jean Sébastien Bach, mais présenté dans le vaste et chatoyant paysage de l'ère baroque, parmi ses fils et ses collègues compositeurs, célèbres ou moins connus mais tous intéressants, tels que Telemann, Händel, Vivaldi, Graun, Fasch, Janitsch et Eichner. C'est ainsi qu'il Gardellino fait découvrir à des publics enthousiastes les brillantes œuvres de musiciens autrefois célèbres et qui méritent mieux que l'oubli. Une telle démarche exige évidemment un intense travail de recherche historique et une minutieuse étude et relecture des manuscrits et des partitions. Elle oblige aussi il Gardellino à travailler en configuration variable selon les besoins du répertoire.

En 2013, il Gardellino célèbre son vingt-cinquième anniversaire. Il est désormais reconnu comme une autorité dans le domaine de la Musique Ancienne et de l'oeuvre de Bach. L'ensemble a su développer un idiome propre et une signature sonore immédiatement reconnaissables. Et si les années lui ont apporté plus d'expérience et de maturité, elles n'ont nullement entamé son enthousiasme ni de son intérêt pour l'exploration musicale, loin de là. L'esprit d'amitié entre musiciens est lui aussi resté intact, et ce cercle d'amis, qui ne cesse de s'agrandir, réunit aujourd'hui des Baroqueux renommés et de jeunes étoiles montantes.

Il Gardellino peut ainsi répondre à la demande croissante de programmes à configuration plus nombreuse. Il Gardellino combine aussi volontiers les tournées de concert et les cours de maîtrise. Il se produit régulièrement dans les salles et les festivals les plus prestigieux du monde: Festival Oude Muziek d'Utrecht, Prager Frühling, Tage Alter Musik Innsbruck, Bachfest Leipzig, MAFestival Brugge, Bachfestival Lausanne, Tage der Alten Musik à Herne et Regensburg, Early Music Festival de Bucharest; Festivals aux Etats-Unis d'Amérique, en Amérique latine, en Israël, en Chine et en Corée.

Une impressionnante discographie témoigne du parcours accompli par il Gardellino, qui a enregistré principalement pour Accent et Passacaille, mais aussi pour Klara, Eufoda, et Signum, et dont plusieurs enregistrements ont été couronnés par la presse spécialisée et ont reçu un accueil enthousiaste.

www.ilgardellino.be

WELCOME

This concert forms a penetrating musical web that brings thought and reflection in 14 movements –like Christ’s way of the cross with its 14 stations, but with the power of the voice and of the woman as the guiding thread.

Membra Jesu Nostri by Buxtehude is a cycle of seven cantatas that sing of the body of the crucified Christ. The female composers Caroline Shaw and Anna Thorvaldsdottir have each written a contemporary response to the movements of the Membra Jesu Nostri – from a female perspective.

PROGRAMME NOTES

In 2016, American chamber choir The Crossing commissioned seven contemporary composers to write a response to Buxtehude’s 17th century masterpiece Membra Jesu Nostri. These compositions reflect on the suffering of Christ - and by extension, of man - from a new and humanistic point of view. The Vlaams Radiokoor takes it a step further and approaches the theme from a female perspective. From the crying Mary at the cross to the battling and caring women of today. In fourteen movements – like the fourteen Stations of the Cross – a musical fabric appears, as if it were a warm balm for the tormented soul.

Suffering at the cross

The cantata cycle Membra Jesu Nostri patientis sanctissima – today often abbreviated to Membra Jesu Nostri – is one of the most famous works by Dietrich Buxtehude (ca. 1637 – 1707). Nowadays it is frequently performed in passion time, as an alternative for the St. John or St. Matthew Passion. The Danish-German composer, organ player and music teacher spent the majority of his life in the German city Lübeck. There he worked as organist of the Marienkirche, composing a plethora of organ and harpsichord pieces as well as religious vocal music.

Buxtehude’s Membra Jesu Nostri consists of seven cantatas, each contemplating the limbs of the crucified Christ – his pierced feet, bent knees, bleeding hands, wounded side, revered breast, loving heart, and thorn-crowned face. The texts are based on the medieval passion hymns *Salve mundi, salutare*, in their turn based on the mystical meditations of Arnulf of Leuven. To each of these poems, Buxtehude added a fitting biblical quote. For each movement he chose a concertante setting in which the choir and instrumentalists work together, followed by hymne stanzas shaped as solistic arias. Each cantata thus opens with an instrumental introduction, after which choir and soloists alternate.

Remarkably, in one of the biblical quotes chosen by Buxtehude he refers indirectly to the theme of the motherly comfort. For the fifth cantata *Ad Pectus* he chose a fragment from the first Peter letter referring to the newborns craving milk, a metaphor for the yearning for divine – of female – comfort. That atmosphere of safety and familiarity is expressed by Buxtehude by the absence of the two highest female voices.

Also in the other movements of the cycle, Buxtehude manages to translate the sensual texts to very evocative music. The poignant, sometimes wistful dissonants lead to Giovanni Battista Pergolesi (1710-1736) and his famous *Stabat Mater*. “The grieving Mother stood weeping beside the cross where her Son was hanging.” This is the first line of the poem written around 1300 in honour of Holy Mary, used by Pergolesi when he composed a new *Stabat Mater* at the end of his life. The work was commissioned by Neapolitan brotherhood ‘Cavalieri della Virgine de Dolori’ who wanted to replace Alessandro Scarlatti’s version of the *Stabat Mater*, which they always used at their private worship on Good Friday. This fact explains the intimate setting and atmosphere of this vocal chamber music work, that reflects on the suffering of Christ from the motherly point of view.

A modern response

With her *Ad Genua* Icelandic composer Anna Þorvaldsdóttir (1977) created a response to the second cantata, addressing the knees and lead by the poem of her regular lyricist Guðrún Eva Mínervudóttir: “Guðrún Eva Mínervudóttir’s beautiful text inspired the lyricism of the solo voice that planted the seeds for the music. The music is also inspired by the notions of humility and of turning a blind eye - and a sense of longing for beauty in the face of pain and difficulty. The music envelops the solo voices in a dreamlike state, both terrifying and calm at the same time.” The result is an ethereal and accessible work, offering a moment of gentleness and contemplation.

The American Caroline Shaw (1982) is a New York-based musician — vocalist, violinist, composer, and producer — and the youngest recipient of the Pulitzer Prize for Music in 2013 for *Partita for 8 Voices*, written for the Grammy-winning *Roomful of Teeth*, of which she is a member. Her composing for choir stems in her love for the voice and the conviction to bring people together in important matters. *To the Hands* unites these ideas in a suite of six short chorals on her own lyrics. In both her musical language as well her texts Shaw blends old and new, the past and the present: “*To the Hands* inside the 17th century sound of Buxtehude. It expands and colors and breaks this language, as the piece’s core considerations, of the suffering of those around the world seeking refuge, and of our role and responsibility in these global and local crises, gradually come into focus.”

Meditation on death

With Buxtehude’s lament from the cantata *Fried und Freudenreiche Hinfahrt* from 1674 we come full circle. The cantata consists of two parts: the first – a choral setting of Martin Luther’s *Mit Fried und Freud ich fahr dahin* in four part invertible counterpoint – he had already composed in 1671 on the occasion of the funeral of the head of the church in Lübeck, Meno Hanneken. The second lament he composed after the death of his father. In

the text – presumably written by Buxtehude himself – the author is in search of enlightenment for his suffering in memories and in the unification of the deceased and the divine. That eternal human longing for unity for god is the common thread throughout the closing composition of the mystical American composer Patricia van Ness, also known as a modern Hildegard von Bingen.

written by Aurélie Walschaert

BART VAN REYN

Since the 19-20 season, Bart Van Reyn is music director of the Vlaams Radiokoor. His dynamic approach, thorough knowledge of the repertoire and great passion for the métier is fully in keeping with the distinctive DNA of the Radiokoor. Together they will work today on the history of tomorrow, as guardians of the rich vocal heritage.

One of Belgium's most sought-after conductors of the new generation, Bart Van Reyn is at home in a wide repertoire: from baroque to contemporary, both in oratorio, opera and symphonic repertoire as well as a cappella music – with the voice at the heart of it. Bart is music director of the Danish National Radio Choir since 2016, and is regularly invited for productions with internationally renowned choirs such as Cappella Amsterdam, Netherlands Radio Choir, Netherlands Chamber Choir, MDR Rundfunkchor Leipzig, SWR Vokalensemble Stuttgart, NDR Chor Hamburg, Rundfunkchor Berlin, DR Vokalensemble, Collegium Vocale Gent and the BBC Singers.

Bart is founder of Octopus, a chamber choir and a symphony chorus, and of Le Concert d'Anvers, a period instrument orchestra with a focus on 18th and early 19th century repertoire. More recently he co-founded the touring opera company The Ministry of Operatic Affairs, known for their critically acclaimed productions of Don Giovanni, Orfeo ed Euridice, Così fan tutte, Dido & Aeneas, and Acis & Galatea.

Alongside the many varied vocal projects, Bart Van Reyn is frequently invited by instrumental ensembles at home and abroad, including Brussels Philharmonic, Antwerp Symphony Orchestra, Cappella Augustina Köln, NDR Radiophilharmonie, the Danish National Symphony Orchestra and the Netherlands Chamber Orchestra. His passionate approach and expertise make Bart the ideal match for contemporary composers, resulting in his collaborations with Steve Reich, Tan Dun, James MacMillan and Kaija Saariaho.

www.bartvanreyn.com

VLAAMS RADIOKOOR

The Vlaams Radiokoor (Flemish Radio Choir) was founded in 1937 by the Belgian public broadcaster of the day. Today, the Vlaams Radiokoor is renowned for vocal music in Flanders and Europe, and is counted among the top ensembles both at home and abroad.

As of season 2019-20, Bart Van Reyn is the musical director of the Radiokoor. A shared passion for contemporary repertoire, the belief that the voice is the ultimate interpreter of our emotions, and the commitment to make our vocal heritage accessible to singers and audiences alike are what binds the ensemble together.

Based in Studio 1 in Flagey (Brussels), the 32 singers of the Vlaams Radiokoor are working on a musical project built on three major pillars. First and foremost, the Vocal Fabric productions – the laboratory of the Radiokoor. Vocal Fabric organizes concerts that test the boundaries of vocal music and are challenging, quirky and non-conformist. With great hospitality and an intense experience as the golden thread, we bring together the people on stage and those in the hall: vocal harmony is proof that people are more magnificent together than alone.

In addition, the choir works regularly with renowned instrumental ensembles from Belgium and abroad, such as the Brussels Philharmonic, the Orchestre de chambre de Paris, Les Siècles, the Radio Filharmonisch Orkest and the Royal Concertgebouw Orchestra. In this way, the Radiokoor has gradually built up its presence on various international stages.

Lastly, the Vlaams Radiokoor is and remains a living portal for repertoire, knowledge, experience and voices. It makes our vocal heritage accessible to singers and the audience, while also investing in the creation of new vocal works. The choir thus shares its programme, technique and expertise with music lovers, amateurs and professionals.

The Vlaams Radiokoor also retains its unique status as a radio choir: a great many concert productions are recorded, and hence the choir has built up a unique collection of live recordings. The collection is constantly supplemented with a selection of studio recordings, thus preserving the vocal heritage for the future.

The Vlaams Radiokoor is an institution of the Flemish Community.

www.vlaamsradiokoor.be

IL GARDELLINO

The ensemble takes its name from Vivaldi 's musical portrait of a virtuoso goldfinch, the concerto da camera del Gardellino. Oboist Marcel Ponsele and flautist Jan De Winne initiated a series of concerts of chamber music in 1988; one other musician who took part at that time was bassoonist Marc Minkowski. After several years of performing chamber works, five string players joined the ensemble in 1998, with the result that a much wider repertoire was made available to the group. The stimulus and support offered by Belgian Radio Klara at that time also gave the ensemble the means to continue its growth. Thanks to the generous support of the Vlaamse Gemeenschap from the year 2000 onwards, Il Gardellino has become a permanent part of the musical landscape both in Belgium and abroad.

The ensemble's repertoire and philosophy can be compared to an active volcano: it is continually recreated and renewed. Il Gardellino carries out thorough research into the historical background of the works it performs, so that each work that they perform, no matter from what period, will be presented according to the performance style of the time for today's audiences. Over many years of such work, Il Gardellino has created a sound world that is very much its own.

The ensemble prefers to perform in historic spaces, where the harmonic relationship between music and architecture creates its own dialogue with the audience. The eight permanent members of the ensemble are joined by singers, extra winds and strings according to the requirements of the work being performed. The musicians are eminent specialists in historic performance practice and internationally renowned performers of baroque music: Marcel Ponsele (oboe), Jan De Winne (traverso), Ryo Terakado, Mayumi Hirasaki, Joanna Huszcza, François Fernandez (violin), Kaat De Cock and Ingrid Bourgeois (viola), Emmanuel Balssa, Ira Givol and Ronan Kernoa (cello), Vittorio Ghielmi (gamba), Alain Derijckere (bassoon), Frank Coppieters and Korneel Lecompte (double bass), Shalev Ad-El, Lorenzo Ghielmi and Bart Naessens (harpsichord). The ensemble also collaborates with well-known soloists as well as with other leading ensembles such as Cappella Amsterdam.

Il Gardellino is highly regarded both in national and international musical circles and is a frequent guest at important European music festivals and concert halls such as the MA Festival in Bruges, the Ghent Festival van Vlaanderen, the Festival Oude Muziek in Utrecht, the Festival de Sablé and Festival de Sainte as well as other festivals in Prague, Innsbruck, Berlin, Regensburg, Leipzig and Barcelona. The ensemble has also appeared in Australia, Asia, the USA, Central and South America, Israel and Russia. Il Gardellino possesses a comprehensive discography, having recorded for the Accent, Klara, Eufoda and Passacaille labels. These recordings have been acclaimed by both press and public; several of them have been awarded the Diapason d'Or and Classica by the international music press.

www.ilgardellino.be

Membra Jesu Nostri: I. Ad Pedes - "Ecce Super Montes" (1680)

Dietrich Buxtehude

1. Sonata

2. Concerto

Ecce super montes
pedes evangelizantis
et annunciantis pacem

*Daar, over de bergen
snelt een vreugdebode.
Hij kondigt vrede aan.*

3. Aria: sopraan

Salve mundi salutare,
salve, salve Jesu care!
Cruci tuae me aptare
vellem vere, tu scis quare,
da mihi tui copiam.

*Gegroet redder van de wereld,
gegroet, lieve Jezus!
Kon ik mij maar bij u voegen aan het kruis,
waarlijk, dat is wat ik wil, U weet waarom.
Geef mij van Uw overvloed.*

4. Aria: sopraan

Clavos pedum, plagas duras,
et tam graves impressuras
circumplector cum affectu,
tuo pavens in aspectu,
tuorum memor vulnerum.

*De nagels in Uw voeten, de harde slagen
en de diepe striemen,
ik omarm ze vol overgave,
bevend voor Uw aanblik,
als ik aan Uw wonden denk.*

5. Aria: bas

Dulcis Jesu, pie Deus,
Ad te clamo licet reus,
praebe mihi te benignum,
ne repellas me indignum
de tuis sanctis pedibus.

*Zoete Jezus, genadige God,
ik roep U aan. Ook al ben ik schuldig,
betoon U mild tegenover mij,
stuur mij, onwaardige, niet weg
van Uw heilige voeten.*

6. Concerto (da capo)

7. Concerto

Salve mundi salutare,
salve, salve Jesu care!
Cruci tuae me aptare
vellem vere, tu scis quare,
da mihi tui copiam.

*Gegroet redder van de wereld,
gegroet, lieve Jezus!
Kon ik mij maar bij u voegen aan het kruis,
waarlijk, dat is wat ik wil, U weet waarom.
Geef mij van Uw overvloed.*

Ad Genua - To The Knees (1680)

Anna Thorvaldsdottir (muziek) & Gudrun Eva Minervudottir (tekst)

I fall to my knees
I fall
I fall
I fall
to my knees and
ask forgiveness for
lazy thoughts,
unseemly hunger
and
the beautiful, wild stampede of my fear

I fall to my knees
I fall
I fall
I fall
to my knees and into
the dark haze
of the purple, innocent sky
I fall deep into the sky and beg
for clarity,
true satisfaction
and union of the soul

I give myself up
I give
I give up

I fall to my knees
I fall
I fall
I fall
to my knees and worship
the eternal music

*ik val op mijn knieën en vraag vergeving voor luie gedachten,
ongepaste honger en de mooie, wilde stormloop van mijn angst*

*ik val op mijn knieën en in de donkere waas van de paarse, onschuldige lucht
val ik diep in de lucht en smeeek voor duidelijkheid, echte voldoening en vereniging van de
ziel*

ik geef mezelf op, ik geef het op

ik val op mijn knieën en aanbid de eeuwige muziek

Membra Jesu Nostri: III. Ad Manus - "Quid Sunt Plagae Istae" (1680)

Dietrich Buxtehude

1. Sonata

2. Concerto

Quid sunt plagae istae
in medio manuum tuarum?

3. Aria: sopraan

Salve Jesu, pastor bone,
fatigatus in agone,
qui per lignum es distractus
et ad lignum es compactus
expansis sanctis manibus.

*Wat zijn dat voor wonden
midden in Uw handen ?*

*Gegroet Jezus, goede herder,
uitgeput door de doodstrijd,
op het kruishout uitgerekt
op het kruishout vastgenageld
aan Uw uitgestrekte heilige handen.*

4. Aria: sopraan

Manus sanctae, vos amplector,
et gemendo condelector,
grates ago plagis tantis,
clavis duris guttis sanctis
dans lacrymas cum osculis.

*Heilige handen, ik grijp jullie
en al zuchtend verheug ik mij toch over
jullie. Ik dank de vele slagen,
de harde spijkers, de heilige
bloeddruppels, in tranen kus ik ze.*

5. Aria: alt, tenor & bas

In cruore tuo lotum
me commendo tibi totum,
tuae sanctae manus istae
me defendant, Jesu Christe,
extremis in periculis.

*In Uw bloed gewassen,
geef ik mij helemaal aan U over.
Moge Uw heilige handen
mij beschermen, Jezus Christus,
in doodsnood.*

6. Concerto (da capo)

To the Hands: No. 2, In Medio (2016)

Caroline Shaw

quid sunt plagae istae in medio manuum tuarum
quid sunt plagae istae in medio manuum nostrarum
in medio. in medio.
in medio manuum tuarum

wat zijn dat voor wonden midden in Uw handen

Stabat Mater Dolorosa: Grave (1736)

Giovanni Battista Pergolesi

Stabat mater dolorosa
iuxta crucem lacrimosa,
dum pendebat filius.

*De moeder stond door smart bevangen
en met tranen langs haar wangen
waar haar zoon gekruisigd hing.*

To the Hands: No. 3, Her Beacon-Hand Beckons (2016)

Caroline Shaw

*tekst door Caroline Shaw, als reactie op het sonnet 'Te New Colossus' uit 1883 van Emma Lazarus,
dat op het voetstuk van het Vrijheidsbeeld werd gemonteerd in 1903*

Her beacon-hand beckons:
give
give to me
those yearning to breathe free
tempest-tossed they cannot see
what lies beyond the olive tree
whose branch was lost amid the pleas
for mercy, mercy
give
give to me
your tired fighters fleeing flying
from the
from the
from
let them
i will be your refuge
i will be your refuge
i will be
i will be
we will be
we will

*Haar hand lonkt als een baken
geef, geef me dat verlangen om vrij te ademen
ze zijn overweldigd en kunnen ze niet zien wat achter de olijfboom ligt
wiens tak verloren was te midden van de smeekbeden voor genade
geef me je vermoeide jagers zijn op de vlucht van de
laat ze, ik zal je toevlucht zijn, ik zal zijn, we zullen zijn, wij zullen*

Membra Jesu Nostri: IV. Ad Latus - "Surge Amica Mea" (1680)

Dietrich Buxtehude

1. Sonata

2. Concerto

Surge, amica mea,
speciosa mea, et veni,
columba mea in foraminibus petrae,
in caverna maceriae.

*Sta op, vriendin,
mooi meisje, kom!
Mijn duifje in de rotskloof,
verscholen in de bergwand.*

3. Aria: sopraan

Salve latus salvatoris,
in quo latet mel dulcoris,
in quo patet vis amoris,
ex quo scaturit fons cruoris,
qui corda lavat sordida

*Gegroet, zijde van de redder,
waarin de zoete honing verborgen ligt,
waarin de kracht van de liefde zich
openbaart, waaruit de bron van bloed
opwelt, die het bezoedelde hart zuivert
van zonde.*

4. Aria: alt, tenor & bas

Ecce tibi appropinquo,
parce, Jesu, si delinquo,
verecunda quidem fronte,
ad te tamen veni sponte
scrutari tua vulnera

*Kijk, ik kom naar U toe,
ontzie me als ik tekort schiet.
Met beschroomd gelaat
ben ik toch naar U gekomen, uit vrije wil,
om Uw wonden te onderzoeken.*

5. Aria: sopraan

Hora mortis meus flatus
intret Jesu, tuum latus,
hinc expirans in te vadat,
ne hunc leo trux invadat,
sed apud te permaneat

*Moge, in het uur van de dood, mijn
laatste adem in Uw zijde binnendringen, o
Jezus; van hier scheidend, moge ze bij U
binnengaan, opdat de woeste leeuw haar
niet zal bespringen, maar mijn ziel voor
altijd bij U geborgen is.*

6. Concerto (da capo)

To the Hands: No. 4, Ever Ever Ever (2016)

Caroline Shaw

tekst door Caroline Shaw - de laatste regel, in caverna, is van Buxtehude's Ad latus – een regel uit het Hooglied "in foraminibus petrae, in caverna maceriae", of 'in de kloven van de rots, in de holte van de klif "

ever ever ever
in the window sills or
the beveled edges
of the aging wooden frames that hold
old photographs
hands folded
folded
gently in her lap

ever ever
in the crevices
the never-ending efforts of
the grandmother's tendons tending
to her bread and empty chairs
left for Elijahs
where are they now

in caverna
in caverna

*ooit ooit ooit
in de vensterbanken of de afgeschuinde randen
van de ouder wordende houten frames die stand houden
oude foto's handen gevouwen
zachtjes op haar schoot
ooit ooit
in de spleten de eindeloze inspanningen
van de pezen van grootmoeder reiken naar haar brood en lege stoelen
vertrokken naar Elia waar zijn ze nu*

*in caverna
in caverna*

Membra Jesu Nostri: VII. Ad Faciem - "Illustra Faciem-tuam" (1680)

Dietrich Buxtehude

1. Sonata

2. Concerto

Illustra faciem tuam super servum tuum,
salvum me fac in misericordia tua

*Laat uw gelaat stralen over mij, uw
knecht, en verlos mij door uw genade.*

3. Aria: alt, tenor & bas

Salve, caput cruentatum,
totum spinis coronatum,
conquassatum, vulneratum,
arundine verberatum
facie sputis illita

*Gegroet hoofd vol bloed,
rondom met doornen gekroond,
gekneusd, gekwetst,
geslagen met een rietstok,
het gezicht besmeurd met speeksel.*

4. Aria: alt

Dum me mori est necesse,
noli mihi tunc deesse,
in tremenda mortis hora
veni, Jesu, absque mora,
tuere me et libera

*Wanneer ik eenmaal sterven moet,
wees dan niet ver van mij,
in het huiveringwekkende uur van de
dood. Kom Jezus, en wacht niet
bescherm en bevrijd mij.*

5. Aria: twee sopranen, alt, tenor & bas

Cum me jubes emigrare,
Jesu care, tunc appare,
o amator amplexende,
temet ipsum tunc ostende
in cruce salutifera.

*Als U me beveelt deze wereld te verlaten,
lieve Jezus, verschijn dan aan me,
o, Gij liefdevolle, die ik omarmen wil.
Verschijn dan in eigen persoon,
op het redding brengend kruis.*

6. Concerto

Amen

Amen

To the Hands: No. 5, Litany of the Displaced (2016)

Caroline Shaw

Het koor spreekt cijfers uit van internationaal ontheemde personen zoals bekend bij het Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC).

Fried-und Freudenreiche Hinfahrt: II. Klagelied - "Muß Der Tod Denn Auch Entbinden" (1671)

Dietrich Buxtehude

Muß der Tod denn nun doch trennen,
Was uns ganz untrennbar scheint?
Müssen wir entrissen nennen,
Was sonst war mit uns vereint?
Ach, getreuer Freunde Scheiden,
Machet gar zu herbes Leiden;
Und trifft oft ein liebend Herz
Mehr als eigner Todes schmerz.

Wieder hat der Tod zerrissen,
Was verbunden lange Zeit!
Immer werd ich den vermessen,
Der sich liebend mir geweiht.
Dies soll nun ein Trost mir werden,
Daß, so lang ich leb auf Erden,
Stets ich sein in Lust und Pein,
Dankbar eingedenk will sein.

*Moet de dood ons scheiden
Wij die onafscheidelijk zijn.
Moet hij, na dit alles, diegene stelen
Die ik zo liefheb.*

*Ach! Het droevige afscheid
Van mijn vader is te pijnlijk
Het is of mijn hart
uit mijn borst gerukt wordt*

*Alweer heeft de dood verbroken
Wat sinds lang verbonden was
Ik zal voor altijd diegene die zich met
Liefde over mij ontfermd geeft, missen.
Ik zal me nu en zolang
lik op aarde ben
Troosten met grote dankbaarheid
In goede en kwade dagen.*

To the Hands: No. 6, I Will Hold You (2016)

Caroline Shaw

i would hold you
i would hold you
ever ever will i hold you
ever ever will i enfold you

in medio
in medio
in medio
in medio
in medio manuum tuarum

*ik zou je vasthouden, ooit zal ik je vasthouden
ooit zal ik je omhullen, in het midden, in het midden van je handen*

Cor Meum est Templum Sacrum (2000)

Patricia van Ness

Cor meum est templum sacrum
Sanctius quam etiam mente concipiam
Sapientius quam etiam mea labra
loqui possint
Fons mysterii et gratiae

Cor meum primo tu creavisti vero
Et multis cum mirandis complevist
Quod fingens cum manibus tuis formasti
Et simul cum spiritu tuo tetigisti

Cor meum in tempestavitate sua
mihi se detegit
Et aurea venustate flumina
Fluentia monstrans
Me ad itinera infiniti splendoris
abscondita perducit

Tranquillitas tua expectantem
tempus eius me tangit
Et cor meum tuum ut domum ubertim et
perplexum fecisti
Ut aedem sapientiae ultro intelligentiam
meam formasti
Ut templum gratiarum et misteriorum
cum tuis manibus finxisti

Amen

*Mijn hart is een heilige tempel
Het is vromer en wijzer dan ik ooit ervaar
Wijzer ook dan mijn mond
kan raden
Een bron van wonder en genade.*

*U heeft mijn hart gestalte gegeven
En het voorzien van wonderbaarlijk leven
Gevormd en door Uw hand gemaakt
En door Uw adem aangeraakt*

*Het hart openbaart zich
Als de tijd wil komen
Gebaad in schitterend gouden stromen
Van sierlijk draaiende rivieren
Die sluiks in schoonheid
Zegevieren*

*Geraakt door Uw stilte,
Verbeid ik de tijd.
Mijn hart is een woonplaats vol rijkdom
En complexiteit
Vol wijsheid, niet vatbaar
Voor mijn verstand
Vol wonderen en genade
Ontvangen uit Uw hand*

Amen